

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

Saba YALÇIN

İnci AÇIKGÖZ

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
syalcin@health.ankara.edu.tr, acikgoz_inci@hotmail.com

Özet

Umut, insana karşılaşılabileceği olumsuz yaşantılarla baş edebileceği duygusunu verdiği için ruh sağlığını olumlu etkiler. Üniversitede mesleğin isteyerek seçilmesinin ve iş bulma olasılığının yüksek olmasının beklentiler, umutlar ve ruh sağlığı üzerindeki önemi büyüktür. Bu çalışmanın amacı, ebelik ve hemşirelik bölümleri öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri bakımından aralarında farklılık olup olmadığını belirlemek, seçtikleri mesleğin bu konuya etkisini anlamaktır. Çalışmada, gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler olmak üzere üç alt boyuttan oluşan Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) uygulanmış ve kendileri ile konuya yönelik görüşmeler yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler ve ölçek / alt boyut puanları ile bölümler arasındaki farklılığı karşılaştırmak için bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Umutsuzluk bakımından, hemşirelik ve ebelik bölümleri öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması sonucu, üniversitede aldıkları eğitim sonucu umutlu olmanın ruh sağlığındaki önemini kavramış olmaları pozitif düşünme güçlerini arttıran öğrenme yaşantıları sonucu iyimserliğin önemini görmüş olmaları ve bu konunun umut düzeylerine verdiği katkı ile seçmiş oldukları mesleğin, gelecekte iş bulma olasılığının yüksek olduğunun düşünülmesi ile açıklanabilir.

Anahtar Sözcükler: Ebelik, Hemşirelik, Öğretim, Umutsuzluk.

COMPARISON OF THE HOPELESSNESS LEVELS AMONG THE FOURTH GRADE STUDENTS AT FACULTY OF HEALTH SCIENCE

Abstract

Hope, people may experience negative experiences to deal with the feeling that because it gives mental health a positive impact on the University of the profession willingly election and finding a job is highly probable that the expectations and hopes and spirits on health is of great importance. The purpose of this study is to determine whether there is a difference among the level of hopelessness of students studying at nursing and midwifery departments, and whether the profession they have chosen has any impact on their level of hope. In this study, the Beck Hopelessness Scale (BHS) consisting of three subscales, feelings about the future, loss of motivation and expectations about the future has been used and interviews have been conducted with the students in this regard. In the evaluation of the data, descriptive statistics and scale scores / sub-dimension scores, the t test was used in independent samples to compare differences between the departments. Hopelessness, in terms of nursing and midwifery students of a significant difference between absence results in the university education they received as a result be hopeful mental health understand the importance to have the power of positive thinking which increases the learning experience as a result of optimism seen the importance of having and the contribution levels of hope in this topic thoughts they are the profession, future employment probability thought to be explained by the high.

Key Words: Midwifery, Nursing, Instruction, Hopelessness.

¹ Bu çalışma, II. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde Poster Bildiri olarak sunulmuştur. 27-29 Eylül 2012, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.

Giriş

Geleceğe yönelik olarak olumlu beklentilere sahip olma duygusunu belirten umut, insana karşılaşılabileceği olumsuz yaşantılarla baş edebileceği duygusunu verdiği için ruh sağlığını olumlu etkiler (Özmen ve ark., 2008). Umut, kısaca “iyi olma duygusu veren ve kişiyi davranışa güdüleyen bir özelliktir (Kemer ve Atik, 2005). Başka bir ifadeyle umut, “ummaktan doğan güven duygusu” olarak tanımlanır. 1950’den bu yana psikologlar ve psikiyatrlar, sağlıklı olmada ve kendini iyi hissetmedeki rolüne vurgu yaparak, umudu; amacın gerçekleştirilmesindeki olumlu beklenti olarak ifade etmektedir (Cheavens ve ark., 2006; Rideout ve Montemuro, 1986). Çalışmalarda umudun en büyük özelliği, olumlu gelişmelerle beraber, bir çıkış yolu olduğuna ilişkin inanç ve planların başarılacağı öngörüsüdür. Bazı çalışmalar, umudu bireyin gelecekle ilgili bir amacı gerçekleştirmede olumlu beklentileri olarak ele alırken, bazıları da amaca ulaşma beklentisinin duygusal bir ögesi olarak ele almaktadır. (Romero, 1989). Miller (1985) ise umut kavramını, duygu, beklenti, yanılısamak, istek olarak tanımlamakta ve umudun yaşamın içgüdüsel bir ögesi olduğunu bireyleri incitmekten koruyarak potansiyellerini kolaylaştırdığını ifade etmektedir.

Genel olarak bakıldığında, umutsuzluk geçmiş yaşantılara bağlı olarak geleceğe dönük karamsarlık, olumsuz beklentilerin bir sonucu olarak amaçsızlık, isteksizlik bir şeyi başaramayacağına dönük inançsızlık şeklinde gözlemlenen bilişsel temelli olumsuz duygu durumudur. Bireyin davranışlarını olumsuz yönde etkileyen bir duygudur, nedeni, yaşamın temeli olan, bireyi değerli kılan hedeflerin yokluğudur. Geçmiş yaşantılar sonucu oluşan bir boşluktur, anlamlandırma yetisinin bozulması, yaşanılanların genelleme yapılarak geleceğe atfedilmesidir. Kişinin sorunlarına çözüm bulamamasıdır. Geleceğe yönelik olumsuz bakış, bu kavramın temelini oluşturmaktadır (O’Connor ve ark., 2004).

Umutsuzluğun, bireyin yaşama son verme isteğini artırıcı bir durum olduğuna ilişkin çok sayıda araştırmalar bulunmaktadır (Dilbaz ve Seber, 1993; Bayam ve ark., 2002; Batıgün, 2005; Tümkaya, 2005).

Gençlik dönemi, aynı zamanda bireyin kimlik ve kişilik arayışlarının ve bunları inşa etme çabasının en yoğun yaşandığı dönemdir. Bu iki kavramı birbirinden ayıran temel özellik, kimlik oluşumunun kolektif; kişilik oluşumunun ise bireysel düzeyde gerçekleşmesidir. Bireyin kalıtsal olarak getirdiği özellikler ve çevreden kazandıkları önemlidir. Doğuştan gelen özellikler kişiliğin fizyolojik yönünü, sonradan kazanılanlar ise kültürel yönünü meydana getirir (Yalçın, 2012).

Üniversite, öğrencilerin gelecek yaşamını şekillendiren, çalışacakları işin alt yapısının atıldığı kurumlardır. Üniversite öğrencisi, birey olarak kendi sorunları ve gelişme sorunları olan bir kişidir (Özgüven, 1992). Yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar, üniversiteye giriş, eğitim ve işsizlik sorunları ergenlerin ruhsal gelişmelerini ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dönemde yaşanan sorunlardan birisinin de umutsuzluk olduğu düşünülmektedir.

Bu konuda yapılan bir çalışma sonucunda, üniversite öğrencilerine stres veren konuların işsiz kalmak, istediği mesleğe girememek, sağlığını kaybetmek, öğrenimini bitirememek, iş hayatında başarısız olmak, dinlenememek, harçlıksız kalmak ve spor yapamamak olduğu saptanmıştır (Özyurt ve Doğan, 2002). Aynı zamanda, geleceğe yön verme düşüncesiyle, yeni bir okula, yabancı bir çevreye uyum sağlama çabaları da birçok gençte uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Eğitim ve öğretimde karşılaşılan güçlükler, işsizlik, yoksunluk ve ekonomik gereksinimler gibi etkenler ergenlerdeki umutsuzluk düzeyini daha da artırmaktadır (Özmen ve ark. 2008).

Ülkemizde sosyal ve ekonomik boyutta yaşanan sıkıntılar, eğitim alanındaki eksiklikler ve geleceğe yönelik kaygılar duyuşsal olarak gençlerimizi negatif yönde etkilemekte ve onlarda geleceğe yönelik umutsuzluk duygusunu oluşturmaktadır (Özmen, Dündar, Çetinkaya, Taşkın ve Özmen, 2008). Ergenlerde umutsuzluk düzeyini çalışan az sayıda araştırma bulunurken, çalışmalarda da birbiriyle çelişen bulgularda birçok gencin ülkemizde yaşanan sorunlar konusunda hayli karamsar olduğu görülmektedir (Kazgan, 2006).

Kashani, Soltys, Dandoy, Vaidya ve Reid'in (1991) çalışmalarında, okul problemlerinin umutsuzluk ile ilişkili olduğu sonucu bulunmuştur. Umutsuzlukta üzüntü, geleceğe yönelik olumsuz beklentiler, olumsuzluk ve kötümserlik ile ilgili duyuşsal bozukluklar etkili olabilmektedir. Kişi kendini dış dünyayı ve geleceğini olumsuz değerlendirebilmekte, yaşamı engeller ve zorlayıcı olaylarla dolu olarak görebilmektedir. Bu yaşantının sonucu olarak da umutsuzluk yaşanabilmektedir (Durak, 1994). Otrar, Ekşi, Dilmaç ve Şirin'in (2002) araştırmalarında, öğrencilerin öncelikle ekonomik sıkıntıları stres kaynağı olarak algıladıkları belirtilmiştir. Ancak, gelir durumunun depresyon ve umutsuzluk üzerinde etkili olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Kazdin, Rodgers&Colbuls, 1986).

Genç, kendi bedeninde olan değişim ve gelişmeye uyum sağlamaya çalışırken; bir yandan da toplumun ondan beklentilerine cevap verme ve toplumsal rol ve kurallara uyum sağlamak zorunda kalmaktadır (Özoğlu, 1985; Yörükoğlu, 1990). Gençler, aldıkları eğitim ve öğretimle yaşamlarına şekil vererek, ekonomik güvenliklerini kazanacaklardır. Öğrenciler tarafından üniversiteye gelme, mesleğin isteyerek seçilmesi ve iş bulma olasılığının yüksek olduğunun düşünülmesi, beklentiler ve umutlar üzerinde etkili olmaktadır. Umutsuzluk, hedeflere ulaşmayı engeller, isteksizlik, karamsarlık, mutsuzluk, dikkat dağınıklığı, öğrenilmiş çaresizlik, stres yönetimde başarısızlık, tükenmişlik, depresyon, hatta intihara neden olur (Yalçın,2010). Umutsuzluk, bireyin geleceğe yönelik kötümserliği olup, depresyon ve intihar arasındaki arabulucudur (O'connor ve ark.,2000).Bu nedenle umutsuzlukla ilişkili olabilecek değişkenlerin iyi ortaya konulması, ebelik ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin seçtikleri mesleğin iş bulma olasılığının yüksek olduğunu düşünmeleri gelecek kaygılarının azalmasında ve umutlu olmalarında etkili olduğu düşünülerek bu çalışmaya gereksinim duyulmuştur

Sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecekle ilgili beklentilerinin ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenebilmesi, kendilerini yönetmelerinde ve başarılı olmalarında önemli olacaktır. Bu düşünceden hareketle, fakültenin ebelik ve hemşirelik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini saptamak, aralarında bu konu bakımından farklılık olup olmadığını belirlemek, seçtikleri mesleğin onların umut düzeyleri üzerindeki etkisini anlayabilmek araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Ebelik ve Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri bakımından aralarında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi son sınıfta öğretim gören 50 Ebelik ve 58 Hemşirelik Bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem seçilmemiş, evrenin tamamına ulaşılmıştır (n=108).

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Çözülmesi

Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini saptamak için Seber (1991) tarafından Türkçeye çevrilen, 20 sorudan oluşan Beck umutsuzluk ölçeği (BUÖ) uygulanmış ve öğrencilerin mesleklerine ilişkin güven duyguları, motivasyonları, geleceğe ilişkin iş beklentilerine yönelik görüşmeler yapılmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeği Evet, Hayır seçeneklerinden oluşmaktadır ve ölçekten alınabilecek puan 0-20 arasındadır. BUÖ'nin 11 doğru, 9 yanlış yanıt anahtarı vardır ve uyumlu her yanıt için 1, uyumsuz her yanıt için 0 puan verilmektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan "umutsuzluk puanı"nı vermektedir. Ölçek gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alınan puanın yüksek olması bireyin umutsuzluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. 0 ile 3 puan arası "umutsuzluğun tamamen olmadığını", 4 ile 8 arası "hafif umutsuzluk olduğunu", 9 ile 14 arası "orta düzeyde umutsuzluk olduğunu", 15 ile 20 arası "ileri düzeyde umutsuzluk olduğunu" göstermektedir.

Bu ölçek, ilk olarak Beck ve arkadaşları (1974) tarafından uygulanmış ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının $a=0.93$; olduğu bulunmuştur. Durak (1994) ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemeye yönelik çalışmasında alfa güvenilirlik katsayısını $a=0.85$; Seber ve arkadaşları (1993) yaptıkları çalışmada Cronbach alfa katsayısını $a=0.86$ olarak bulmuşlardır.

Bu çalışmada BUÖ'nin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise, 0.83 bulunmuştur. BUÖ alt boyutları olan "gelecekle ilgili duygular" için Cronbach alfa

katsayısı 0.63, “motivasyon kaybı” için Cronbach alfa katsayısı 0.73, “gelecekle ilgili beklentiler” için Cronbach alfa katsayısı 0.72 olarak elde edilmiştir.

Elde edilen veriler, SPSS 16.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler ve ölçek puanları/alt boyut puanları ile bölümler arasındaki farklılığı karşılaştırmak için bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

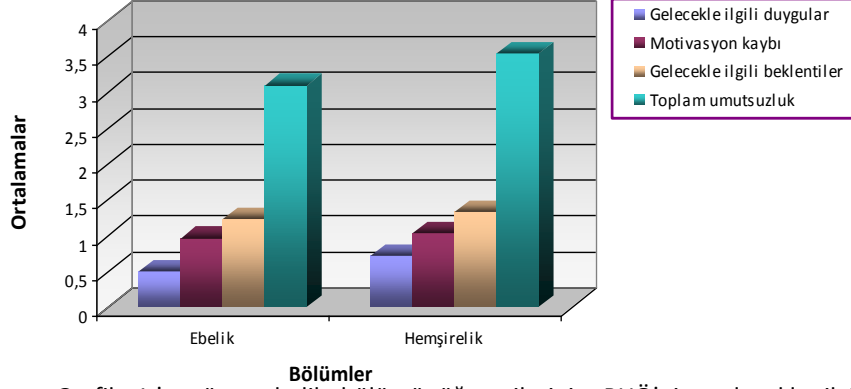
Bu bölümde BUÖ ve alt boyutlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin % 46.3’ü Ebelik, % 53.7 si (n=58) Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin BUÖ/alt boyut puan ortalamaları bağımsız gruplarda t testi ile karşılaştırılmış ve Tablo 1.’de sunulmuştur.

Tablo 1. Bölümlere Göre Öğrencilerin BUÖ / Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

	Bölümler	N	\bar{X}	S	t	p
Gelecekle ilgili duygular	Ebelik	50	0.50	0.99	1.040	0.300
	Hemşirelik	58	0.72	1.21		
Motivasyon kaybı	Ebelik	50	0.96	1.37	0.287	0.775
	Hemşirelik	58	1.03	1.32		
Gelecekle ilgili beklentiler	Ebelik	50	1.22	1.27	0.449	0.654
	Hemşirelik	58	1.33	1.22		
Toplam umutsuzluk	Ebelik	50	3.10	3.33	0.674	0.501
	Hemşirelik	58	3.55	3.58		

Tablo 1.’e göre, ölçekten alınan puan ortalamaları ve standart sapmaları 3.34 ± 3.46 ’dır. Ebelik ve Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sırasıyla puan ortalamaları ve standart sapmaları ise, 3.10 ± 3.33 , 3.55 ± 3.58 ’dir. Ebelik öğrencileri ölçekten 0 ile 14 arasında, Hemşirelik öğrencileri ise, 0 ile 15 arasında puan almıştır. Ebelik bölümü öğrencilerinin BUÖ alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla gelecekle ilgili duygular $\bar{X} = 0.50$, motivasyon kaybı $\bar{X} = 0.96$, gelecekle ilgili beklentiler $\bar{X} = 1.22$ dir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin ise, BUÖ alt boyut puan ortalamaları gelecekle ilgili duygular $\bar{X} = 0.72$, motivasyon kaybı $\bar{X} = 1.03$, gelecekle ilgili beklentiler $\bar{X} = 1.33$ dür. Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin ölçeğin gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklentiler alt boyut ve toplam umutsuzluk puan ortalamalarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 1. Bölümlere Göre Öğrencilerin BUÖ/Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları



Grafik 1.'e göre, ebelik bölümü öğrencilerinin BUÖ'nin gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklentiler alt boyut ve toplam umutsuzluk puan ortalamalarının daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Ebelik ve hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili duygular ($t=1.040$; $p=0.300$), motivasyon kaybı ($t=0.287$; $p=0.775$), gelecekle ilgili beklentiler ($t=0.449$; $p=0.654$) ve toplam umutsuzluk ($t=0.674$; $p=0.501$) puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin olarak yapılan t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$). Anlamlı bir farklılık bulunamamasına rağmen her üç alt boyutta da ebelik bölümü öğrencilerinin puan ortalamalarının hemşirelik bölümü öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmektedir (Tablo 1.). Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin ölçek alt boyut ve toplam umutsuzluk puanları arasında farklılık olmamasına rağmen, ebelik bölümü öğrencilerinin umutsuzluk ölçeğinden aldıkları puanların daha düşük olduğu görülmektedir. BUÖ'nin en çok puan alan maddelerin yüzdelik değerleri hesaplanmıştır. Buna göre, öğrencilerin gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler bakımından umutlu oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %85. 2'sinin geleceğe umut ve coşku ile baktığı, %70. 4'ünün yapmayı en çok istediği şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanları olduğu, %91. 7'sinin kendisi için çok önemli konularda ileride başarılı olacağını umduğu, %82. 4'ünün geleceğe baktığında şimdikine oranla daha mutlu olacağını umduğu, %88'inin geleceğe büyük inancının olduğu ve %90. 7'sinin iyi günler beklediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin %93.7'si işler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmenin kendini rahatlattığını, %85.2'si geçmiş deneyimlerinin kendini geleceğe iyi hazırladığını, %90.7'si kötü günlerden çok iyi günler beklediğini, %61.1'i gelecek on yıl içinde hayatının nasıl olacağını hayal bile edemediğini, %63'ü dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağını umduğunu belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Umutsuzluk, geleceğe yönelik olumsuz bakış açısını, azalmış beklentiyi, iyiye dair inançsızlığı ve isteksizliği kapsamaktadır (Ehtiyar ve Üngüren, 2009). Bireyde umutsuzluk tablosu büyük ölçüde birtakım bilişsel süreçlerin etkileşimi sonunda ortaya çıkmaktadır (Melges;1969). Amerikan Psikolojisi Birliğine (1997) göre, umutsuzluğun nedenleri Amerikan Psikoloji Birliği (1997'den akt. Yıldırım, 2007) çeşitli etkenlere bağlı olarak bireyin etkinliklerin uzun süre kısıtlanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan yalnızlık, beden sağlığının kötüleşmesi, uzun süreli stres, kendini bırakmak, inançsızlık olarak gösterilmektedir. Birçok araştırmada depresyon, intihar ve umutsuzluk arasında yakın bir ilişki ortaya çıkarken, umutsuzluğun intihar davranışını yordayıcı önemli bir bilişsel değişken olduğu belirtilmiştir (Bradley ve ark., 2004; MacLeod ve ark., 2005).

Bireyin başarısızlıklarını hiçbir zaman yenemeyeceğine, problemlerini hiçbir zaman çözemeyeceğine inanması, gerçekçi bir nedeni olmadığı halde yaşantılarına yanlış anlamlar yüklemesi ve amacına ulaşmak için çabalamadığı halde bunlardan negatif sonuçlar beklemesi umutsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Deniz ve ark., 2007). Birey yaşamını sürdürmede, sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Sosyal destek eksikliği, bireyin umutsuzluğunu artırabilmektedir (Derebaşı, 1996).

Çeşitli örneklem gruplarında umutsuzluğun cinsiyet farklılığına dönük araştırma bulgularının değişik sonuçlar verdiği gözlenmektedir. Özmen ve arkadaşları (2008) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaya göre erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri kız öğrencilerinden yüksektir, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer araştırmada da erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri kız öğrencilerden yüksek bulunmuştur (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008; Şahin, 2009). Erkek öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyi bayan öğretmenlerden yüksektir (Erdoğan,2012). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyini belirlemeye yönelik yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin hangi durumlarda, hangi sorunlar karşısında umutsuzluk yaşadığını, gelecekle ilgili ne tür kaygılar taşıdığını ve beklentilerinin ne olduğunu ortaya koymada yeterli olmadıkları, başarının umutlu olma ile ilişkili olduğu sonucu bulunmuştur (Şengül ve Güner, 2012).

Yüksel (2003), tarafından işsizler üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, erkek işsizlerin depresif belirti düzeyleri, bayanlardan anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte bazı araştırma sonuçlarına göre de erkek ve kızların umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir (Şahin, 2002; Tümerdem, 2007). Bir diğer çalışmada, umutsuzluk ve kaygı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmış ve öğrencilerin almış oldukları eğitime yönelik tutumlarıyla kaygı ve umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Üngüren ve Ehtiyar (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamış, bununla birlikte Türk öğrencilerde bayanlardaki umutsuzluk düzeyi, erkeklerden yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada Türk ve Alman öğrencilerin

umutsuzluk düzeylerini etkileyen ortak değişkenin eğitim memnuniyeti olduğu saptanmıştır.

Aktaş (1997) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin dördüncü sınıftaki kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin, birinci sınıftakilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Bu sonuç, öğrencilerin ruh sağlığı üzerinde eğitimin etkisini, öğrenme yaşantılarında bu konuya önem verilmesi, öğrencilerin bu yaşantılar esnasında mutlu olmalarının gereğini ortaya koymaktadır. Gündoğar ve arkadaşları (2007) üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını yordayan etkenleri inceledikleri araştırmada, yaşam doyumunu etkileyen faktörlerin, bireyin umutsuzluk düzeyi, eğitim doyumunu, iş beklentisi ve istediği bölümde okuma isteğinin olduğunu belirlemişlerdir. Oğuztürk ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan çalışmada, Hukuk fakültesi ve Fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerine bakılmış ve öğrenim görülen bölüm bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Şahin(2009) Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencilerinde umutsuzluk düzeyleri bakımından farklılık bulunmamıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğunun geleceğe umutlu olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuç, ebelik ve hemşirelik bölümlerinden mezun olan öğrencilerin iş olanaklarının fazla olması nedeniyle elde edilmiş olabilir. Bu konuda bölümler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak, Ebelik bölümü öğrencilerinin umutsuzluk ölçeğinden aldıkları puanların daha düşük olduğu görülmektedir. Ebelik öğrencileri ile yapılan görüşmelerde mesleki başarı için kendilerine güvenli oldukları, kendilerini geliştirmek için başarı motivasyonlarının yeterli olduğu ve gelecekte iş bulma beklentilerinin, hemşirelik öğrencilerine göre daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Fakültede görmüş oldukları eğitim ve öğretimden memnun olduklarını, okula başladıkları 1.sınıftan, son sınıfa dek, kendilerine güvenlerinin artmasına yönelik öğrenme yaşantıları geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Seçmiş oldukları mesleğin, iş bulma kolaylığı ve ekonomik güvenlik sağlamasının, pozitif düşünmelerine, umutlu olmalarına katkıda bulunduğu belirtilebilir. Zaman yönetimine dikkat eden, mücadeleci, yaratıcı, değişim ve gelişim bakımından istekli olmaları umutsuzluğu önlemektedir.

Yaşamı boyunca eğitim süreçlerinden geçen, temel eğitim aşamasından sonra yükseköğretimi de tamamlayan bireyler, bu aşamalar esnasında pek çok güçlüklerle karşılaşmakta ve bunları aşabilmek için çaba göstermektedirler. Bu geçişler esnasında bireye yardım eden temel güç, ruh sağlığının yerinde olmasıdır. Öğrencilerin, ruh sağlığının yerinde olması geleceklerini olumlu yönde etkileyerek, başarılı ve mutlu olmalarını sağlar. Kendini gerçekleştirmenin, kimlik kazanımının önemli olduğu ergenlik dönemi, geleceğe umutlu olma bakımından kritik bir dönemdir (Yalçın,2012).

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, genel olarak ergenlik dönemindeki öğrencilere stres veren temel konulardan birinin geleceğe ilişkin belirsizlik düşünceleri ve bu nedenle duydukları güvensizlik olduğu söylenebilir. Bundan

dolayı öğrencilerin meslek seçimi esnasında ilgi ve yetenekleri göz önüne alınmalıdır. Kişinin seçeceği meslek onun nasıl bir hayat süreceğini, yaşamının amacını, kimliğini, potansiyelini kullanmasını, kendisine saygısını, maddi kazanımını ve zamanını geçirme biçimini oluşturur. Öğrencilerin yetenekleri çerçevesinde iyi değerlendirilmesi için onların yakından tanınması ve sorunlarıyla ilgilenilmesi ruh sağlığı bakımından önemlidir.

Öğrencilerin umutsuzluk durumlarını belirlemek ve bu durum için önlem alabilmek için gerekli öğrenme yaşantılarını düzenlemek önemlidir. Böylelikle, kişilik özelliklerini tanımalarına ve olumsuz bakış açılarını değiştirmelerine yardım edilebilir. Bu nedenle gelecekte sağlıklı bir kişilik örüntüsüne sahip, sorunları ile başa çıkabilen öğrenciler yetiştirmek için eğitim öğretim ortamında onların kendini gerçekleştirme düzeylerini artıran çalışma ve uygulamalara yer vermek ve öğrenme yaşantılarında yeteneklerini ve kişilik özelliklerini de dikkate almak önemlidir.

Eğitim bireylere sadece bilgi ve becerilerin verilerek, yeni davranışların kazandırılmasını değil, aynı zamanda yaşama uyum sağlayabilme ve karşılaşılabilecek durumlarla baş edebilme gücü vererek kendilerini geliştirmelerini de sağlar. Böylece insanlar yaşama karşı daha umutlu olabilirler.

Bireyin yapabilecekleri ve iletişim becerisi umutluluk düzeyine paralel olarak artarken, umutsuzluk düşüncelerine göre de düşme gösterir.

Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf ebeklik ve hemşirelik bölümleri öğrencileri üzerinde konuya ilişkin yapılan bu araştırmanın sonuçları, umutsuzluk düzeyinin öğrencilerin ruh sağlığı, hayata bakış açısı ve başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma yolu ile kendilerine güvenli, hedeflerini belirleyerek onlara ulaşmada sahip oldukları olumlu kişilik özelliklerini kullanabilen, pes etme davranışı yerine enerjilerini hırs ve kararlılıkla birleştirebilen, umutlu bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunulacaktır. Öğrencilerin okul ve aileleriyle iletişimlerinin daha etkin hale getirilmesi, bireysel ve grup rehberliğinin, psikolojik danışma hizmetlerinin artırılması, üniversitelerde kariyer planlama hizmetlerinin sunulması, öğrencilerin sosyal yönlerini geliştirici ve işbirliği yapabilmelerini yakınlaşmalarını, kendilerini ifade edebilmelerini sağlayan, motivasyonlarını güçlendiren çalışmaların yapılması kişisel ve mesleki gelişimleri konusunda yardımcı olacaktır.

Umutsuzluk yaratan sosyal olayların çözümlenmesi için çaba harcanmasının yanı sıra, gençlere problem çözme ve öğrenilmiş çaresizlik veren sorunlar ile baş etme becerileri kazandırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Yeni çalışmalar yolu ile daha geniş gruplarda öğrencilerin umut düzeyleri ile problem çözme becerileri, kaygı gibi çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler incelenebilir. Öğrencilere duygusal zekânın temel yetkinlikleri öğretilerek, kendini yönetme davranışının, geleceğe ilişkin olumlu bakış kazanmadaki önemi kazandırılabilir.

Kaynakça

- Aktaş, Y. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 107-110.
- Batıgün, AD, (2005). İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından bir
- Bayam K, Okay, T, Dilbaz N ve ark. (2002). Sivil Savunma Birliği Çalışmalarında Kaygı Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ve Post –Travmatik Stres Bozukluğu Sıklığı, *Kriz Dergisi*, 10: 1-9.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D. & Trexler, L. (1974). The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale. *J. Consult Clin Psychol*, 42, 861-868.
- Bradley, E., H, Prigerson H, Carlson, M., D, Cherlin, E, Johnson, H., R, Kası, S., V. (2004). Depression: Among Surviving Caregivers Does Length of Hospice Enrollment Matter, *Am J. Psychiatry*, 161(12):2257–62.
- Cheavens, J. S., Feldman, D. B., Woodward, J. T. & Snyder, C. R. (2006). Hope in Cognitive Psychotherapies: On Working With Client Strengths. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly*, 20 (2), 135-145.
- Çelikel, F. Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-129.
- Deniz, M. Engin; Hamarta, Erdal; Arslan, Coskun ve Başçiftçi, Fatih, (2007). Üniversite Gençlerinin Yaşam Doyumu, Umutsuzluk ve Akademik Başarılarının Problem Çözme Yaklaşımları Açısından İncelenmesi, *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5-7 Eylül 2007, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat
- Derebaşı, Işık, (1996). *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dilbaz, N ve Seber, G. (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi. *Kriz Dergisi*, 1, 134-138.
- Dılmaç, B. ve Şirin, A. (2002). Türkiye’de Öğrenim Gören Türk ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başa çıkma Tarzları ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 473-506.
- Durak, A. ve Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlik Çalışması. *Kriz dergisi*, 2(2), 311-319.
- Ehtiyar, R., Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma.
- Erdoğdu, Y. (2012). Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. *Journal of Research in Education and teaching*, 1, (2), 123-134.
- Gündoğar, D, Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S., Keçeci, D. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi, *Klinik Psikiyatr*, 10, 14-27. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16, 29-39.

Kashani, J. H., Soltys, S. M., Dandoy, A. C., Vaidya, A. F. and Reid, J. C. (1991). Correlates of Hopelessness in Psychiatrically Hospitalized Children. *Comprehensive Psychiatry*, 32(4), 330-337.

Kazdın, A. E., Rodgers, A. and Colbul, D. (1986). The Hopelessness Scale for Children: Psychometric Characteristic and Concurrent Validity. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54(2), 241-245.

Kazgan, G. (der.), (2006). *İstanbul Gençliği*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kemer, G. ve Atik, K. (2005). Kırsal ve İl Merkezinde Yaşayan Lise Öğrencilerinin Umut Düzeylerinin Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre Karşılaştırılması. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 161-168.

Macleod, A., K., Tata, P.; Tyrer, P., Schmidt, U., Davidson, K., Thompson, S., (2005). Hopelessness and Positive and Negative Future Thinking in Parasuicide, *British Journal of Clinical Psychology*, 44, 495-50

Melges, F.T. (1969) " Types of Hopelessness in Psychological Process". *Archives of General Psychiatry*, 20, 690-699.

Miller, J. F. (1985). Hope Doesn't Necessary Spring Eternal Sometimes It Has to Be Carefully Mined and Channeled. *American Journal of Nursing*, 85, 22-25.

O'Connor, R. C., Connery, H. & Cheyne, W. M., (2000). Hopelessness: The Role of Depression, Future Directed Thinking and Cognitive Vulnerability. *Psychology, Health And Medicine*, 5 (2), 155-16.

Oğuztürk, Ö., Akça, F., Şahin G., (2011). Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, Sayı:14, 85-93.

Özguven, İ. E. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Baş Etme Yolları. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.

Özmen, D., Dündar, P. E., Çetinkaya, A.Ç., Taşkın, O. ve Özmen E., (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkiler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 8-15.

Özoğlu, S.Ç. (1985). Gençliğin Eğitimi ve Sorunları. Türk Eğitim Derneği Yayınları. Bilim Dizisi: 9. *Eğitim Toplantısı*, 20-22 Kasım, Ankara.

Özyurt, S. & Doğan, S. (2002). *Gençlik Problemleri Açısından Üniversite Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Adapazarı: Değişim Yayınları.

Rideout, E. and Montemuro, M. (1986). Hope, Morale and Adaptation in Patient With Chronic Heart Failure. *Journal of Advance Nursing*, 11(4); 429-438.

Romero, M. (1989). Hope and Out promise Anticipation, Dissertation. *Abstract International*, 50(5), 1258-A.

Seber, G., Dilbaz N., Kaptanoğlu C. ve Tekin D., (1993). Umutsuzluk Ölçeği; Geçerlilik ve Güvenirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.

Seber, G., (1991). *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma*. Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı Doçentlik Tezi, Eskişehir.

Şahin, A. (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, 13: 143-157.

Şahin, C. (2009). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.

Şengül S, Güner, P. (2012). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Sempozyum: X.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 27-30 Haziran 2012.

Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 20, 32-45.

Tümekaya, S. (2005). Ailesi Yanında Ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3(4), 445-459.

Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yaşar University*, 4(14), 2093-2127.

Yalçın, S. (2010). *Mutluluk İçin Pozitif Düşünme*. Ankara: Songür Yayıncılık.

Yalçın, S. (2012). *Psikoloji*. Ankara: Songür Yayıncılık.

Yıldırım, S. (2007). *Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı*. (7. Basım). Ankara: Özgür Yayın Dağıtım.

Yüksel İ. (2003). İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara örneği) *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (2).